

Ta klassen till skärgården!

Tips för lärande, gemenskap och äventyr.

Region Stockholm

Det här är är också ett klassrum

Stockholms skärgård är inte bara sommarlov, badbryggor och glassköer. Här finns också gott om plats för lärande, rörelse och gemenskap – särskilt under vår och höst när öarna är lite lugnare.

Ta med klassen på en friluftsdag. Eller låt skärgården bli klassrum för en dag. Här går det att kombinera undervisning med rörelse, naturupplevelser och tid tillsammans på en annan plats än den vanliga.

Och det behöver inte vara så krångligt. Skärgården går att nå både med båt och från land, det finns färdiga lektionsupplägg att använda och mycket av det du behöver veta inför dagen har vi samlat här.

Här hittar du **tips om resan**, **färdiga upplägg**, **packlistor** och **praktiska saker** som är bra att ha koll på före avresa.

Så packa matsäcken, samla klassen och flytta ut skoldagen en stund!

Vad ger en skoldag i skärgården?

Alla elever får inte möjlighet att upptäcka skärgården på fritiden. Här kan skolan spela en viktig roll genom att göra en del av vår gemensamma närmiljö tillgänglig för fler.

En dag i skärgården ger klassen möjlighet att röra sig, samarbeta och upptäcka en annan miljö tillsammans. Det kan vara en friluftsdag med fokus på rörelse och gemenskap, men lika gärna en vanlig skoldag där undervisningen får flytta ut.

Att byta miljö ger också andra möjligheter att lära. Naturen finns precis utanför dörren, det ni pratar om går ofta att se och undersöka på plats och hela gruppen får en gemensam upplevelse att ta med sig tillbaka till klassrummet.

Och samtidigt får fler barn och unga lära känna skärgården – en del av Stockholmsregionen som finns nära, men som inte är självklar för alla.

”Tångräkorna var det bästa!”

Elev på Gålö, våren 2025

Jodå, det här är också skola

En dag i skärgården kan knyta an till flera delar av undervisningen. Beroende på årskurs och upplägg kan ni bland annat arbeta med:

- Friluftsliv och rörelse
- Allemansrätten
- Natur och ekologi
- Miljö och hållbar utveckling
- Geografi och närmiljö
- Kultur och historia

En utflykt behöver alltså inte ta tid från undervisningen. Den kan **vara** undervisningen.

Naturupplevelser

Lärande i en ny miljö

Samarbete och gemenskap

Ta er dit

Vad kostar det?

Båt eller buss?

Hur betalar jag?

Använd SL-kortet
– det gäller på båten också!

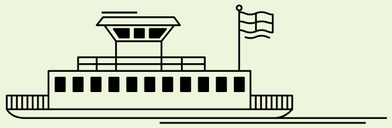
Under lågsäsong 14 september – 29 april kan du resa med Waxholmsbolaget med SL-biljetter som gäller i 30 dagar eller längre.

Vad gäller för barn och ungdomar?

Hos Waxholmsbolaget reser barn/ungdom som är 7–19 år till rabatterat pris.

Hos SL reser barn som fyllt 7 men inte 12 år gratis alla dagar i veckan med en betalande vuxen som fyllt 18 år. Gäller max 6 barn. Unga mellan 12 och 19 år reser till rabatterat pris.

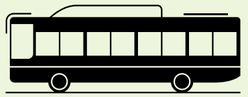
Boka och fakturera!

En grupp kan ofta boka resan i förväg och få den fakturerad, i stället för att elever eller ledare behöver lösa biljetter på plats.

Kontakta SL i god tid före utflykten och uppge datum, ungefärligt antal resenärer och vilken sträcka ni vill resa.

Här kan du läsa mer om
biljetter för skolan

Ni kan också åka buss eller tåg!

Skärgården börjar inte först när ni kliver på en båt. Flera skärgårdsnära platser går att nå med buss. Det kan göra utflykten enklare för grupper som vill korta restiden eller slippa planera båtresa.

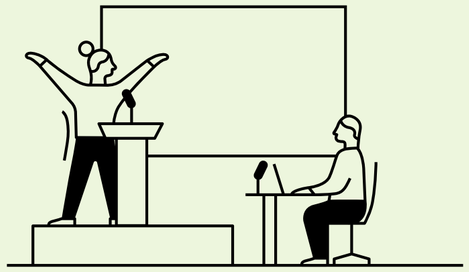
Dagsprogram

Färdiga lektionsupplägg

Friluftsfrämjandet har många färdiga lektionsupplägg för friluftsliv, natur och lärande utomhus. Använd ett helt upplägg precis som det är, eller plocka delar som passar er klass, plats och tid.

Kom ihåg att det inte alltid behöver inte vara stort eller krångligt för att bli bra. En liten men genomtänkt uppgift räcker långt.

Här hittar du
lektionsupplägg

Outomaten

Svara på några enkla frågor om din klass, ditt ämne och vad ni ska arbeta med – så får du ett förslag på en färdig utelektion kopplad till läroplanen.

Här hittar du
Outomaten

Havet i skolan

Stockholms universitet har samlat fakta, bilder och material som hjälper dig och dina elever att utforska livet i och kring havet. Här kan ni lära känna arter, förstå hur havets ekosystem fungerar och fördjupa er i frågor om miljö och klimat.

Här hittar du
Havet i skolan

Bra att ha med

Packlista

Det behövs inte så mycket för en dag i skärgården. Men väder kan skifta, och det blir roligare att vara ute om man är varm, torr och mätt.

Till eleverna

□ Matsäck och vattenflaska

□ Kläder som passar vädret. Ofta kan det blåsa nära vattnet så ta en extra varm tröja.

□ Regnjacka (också skönt om det blåser)

□ Sköna skor att gå och röra sig i

□ Sittunderlag

□ Liten påse för eget skräp

I lärarens ryggsäck

□ Deltagarlista och kontaktuppgifter

□ Kontaktuppgifter till medföljande vuxna

□ Biljetter och bokningsinformation

□ Första hjälpen

□ Eventuella elevmediciner

□ Skräppåsar

□ Laddad mobil och gärna powerbank

□ Material till dagens lektion eller aktivitet

Här hittar du **packlista** att skriva ut.

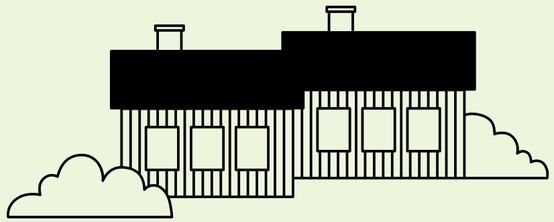
Tryggt ute

Samma ansvar – en annan miljö

En dag i skärgården kräver i grunden samma förberedelser som andra utflykter med klassen. Utgå från skolans vanliga rutiner och gör den riskbedömning som gäller för er verksamhet.

Nära hav, bryggor och stränder finns det förstås anledning att vara extra uppmärksam på vatten. Fundera också på hur gruppen håller ihop under dagen och var ni samlas om ni kommer ifrån varandra.

Här hittar du **checklista för riskbedömnig**

Riskbedömning vid vatten

Hav, bryggor och båtar kan vara ovana miljöer. Här är några saker att särskilt tänka igenom inför en dag i skärgården:

- **Bryggor och stränder**
  Var kommer gruppen nära vattnet och finns det platser som kräver extra uppsikt?
- **På- och avstigning**
  Hur håller ni ihop gruppen när ni går på och av båten?
- **Ansvar mellan de vuxna**
  Bestäm vem som har uppsikt över vilken del av gruppen, särskilt vid förflyttningar nära vatten.
- **Elevernas förutsättningar**
  Finns det elever som behöver extra stöd eller uppsikt nära vatten?
- **Om någon hamnar i vattnet**
  Ta reda på vilken säkerhetsutrustning som finns på plats och hur ni larmar om något händer.
- **Väder och vind**
  Kolla förhållandena inför dagen och anpassa vistelsen därefter.

Innan ni åker

Allemansrätten

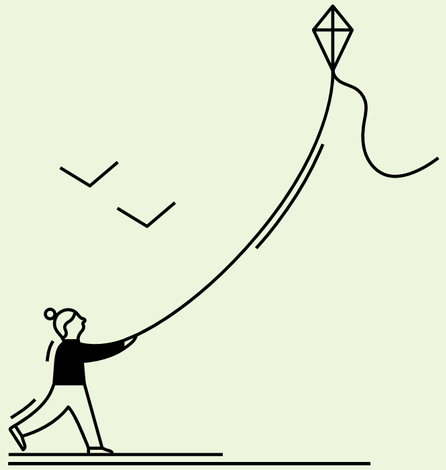
Allemansrätten gör det möjligt att röra sig fritt i naturen – men med friheten följer ansvar. **Grundregeln är enkel: inte störa, inte förstöra.**

Med en skolklass är det särskilt bra att tänka på att:

- ☐ Ta med allt skräp hem
- ☐ Visa hänsyn till boende och andra besökare
- ☐ Inte gå över tomter eller nära bostadshus
- ☐ Vara varsam med växter och djurliv
- ☐ Ta reda på vad som gäller om ni vill elda
- ☐ Ha koll på om området är naturreservat – där kan särskilda regler gälla

Tips!

Allemansrätten är också ett enkelt sätt att göra själva skärgårdsdagen till undervisning. Prata om vad inte störa, inte förstöra betyder på just den plats där ni befinner er.

Här kan du läsa mer om **allemansrätten**

Innan ni åker

Sista kollen

- ☐ Resan är bokad och biljetterna är ordnade
- ☐ Dagens upplägg är klart
- ☐ Elever och medföljande vuxna vet vad de ska ha med sig
- ☐ Riskbedömningen är gjord – inklusive miljöer nära vatten
- ☐ Kontaktuppgifter och eventuella elevmediciner är med
- ☐ Väderprognosen är kollad
- ☐ Matsäck och vatten är packat

Klart? Då drar vi!

Här hittar du
lektionsupplägg

Skärgården är närmare än du tror

En dag vid havet behöver inte vara en stor expedition. Det kan vara en friluftsdag, en biologilektion, en historielektion eller helt enkelt en vanlig skoldag på en ovanlig plats.

Förhoppningsvis har den här guiden gjort steget lite kortare. Så packa matsäcken, samla klassen och åk. Skärgården väntar.

Region Stockholm, Skärgårdsstiftelsen och Friluftsfrämjandet har tillsammans tagit fram den här guiden för att göra det enklare för fler skolklasser att upptäcka skärgården.

Bakom guiden

Region Stockholm
Ansvarar bland annat för kollektivtrafik och regional utveckling och arbetar för en tillgänglig och attraktiv Stockholmsregion med en levande skärgård som är tillgänglig året runt.

Skärgårdsstiftelsen
Förvaltar stora naturområden i Stockholms skärgård och arbetar för att bevara naturvärden och göra skärgården tillgänglig för besökare.

Friluftsfrämjandet
En ideell friluftsorganisation som får fler människor att upptäcka rörelse, gemenskap och naturglädje – och erbjuder kunskap och färdiga upplägg för friluftsliv och lärande utomhus.

Region Stockholm

SKÄRGÅRDS STIFTELSEN

FRILUFTS FRÄMJANDET